

Váhnemiid
galgá guldalit
mánáidgárdeáššiin

*Gihpa das mo jođiheadđji sáhtttá láchčit dili,
ja mo váhnemat sáhttet leat aktiivvalaččat ja
beroštít mánáidgárdeáššiin.*

**Ovddidit oktasaš beroštumiid
máná buoremussii**

Láhkaortnet

Ruovttu ja mánáidgárddi ovttasbargu lea nannejuvvon mánáidgárdelágas:

1. §: ULBMIL

“Mánáidgárdi galgá ovttas ja ovttamielalášvuodain ruovttuin áimmahuššat mánáid fuolla- ja stoahkandárbbuid, ja ovddidit oahppama ja ovdáneami mánggabealláasaš ovdáneami vuodđun.”

4. §: VÁHNENRÁÐÐI JA OVTTASBARGOLÁVDEGODDI

“Vai sihkkarastá ovttasbarggu mánáid ruovttuiguin, de galgá juohke mánáidgárddis leat váhnenráđđi ja ovttasbargolávdegoddi.”

“Mánáidgárdeeaiggát galgá fuolahit ahte dehálaš áššit ovddiduvvovit váhnenráđđái ja ovttasbargolávdegoddái.”

“Lea dehálaš ahte gávdno foruma gos buot váhneamat sáhttet deaivvadit ja lonohallat iežaset jurdagiid ja digaštallat gaskaneaset.”

Dehálaš
áššiid galgá
ovddidit
váhneiid

Váhnenráđđi galgá:

- ovddidit oktasaš beroštumiid
- váikkuhit dasa ahte mánáidgárddi ja váhnenjoavkku ovttasbargu hábme buori mánáidgárdebirrasa
- válljet áirasiid ovttasbargolávdegoddái

Ovttasbargolávdegoddi galgá:

- sisttisoallat seamma olu váhneiid, bargiid ja eaiggádiid
- leat ráđdeaddi, oktavuodáláhči ja ovttastahtti orgána

FUB ávžžuha

Maid mearkaša jodiheadjji ovddasvástádus váhnenráđi ja ovttasbargolávdegotti hárrái:

- Initieret čoahkkimiidda ja čuoovvolit ovttasbarggu
- Muitalit áigequovdilis áššiid birra
- Praktikalaččat láchčit dili
- Jámma čoahkkimat
- Váldit vuostá ja gaskkustit viidáseappot váhneiid evttohusaid

Buorre diehtjuohkin

Lea stuorra rievdan sihke váhnemiidda ja mánáide álgit mánáidgárdái, ja váhneamat lunddolaččat beroštit eanemusat iežaset mánás álggos. Vai váhneamat galget leat mánáidgárddi ovttáárvosaš ja aktiivvalaš ovttasbargoguoibmi, de fertejit váhneamat oažžut buriid dieđuid iežaset vuoigatvuođaid ja ovddasvástádusa birra váhnenlávdegottis ja ovttasbargolávdegottis (OBL) mánáidgárdejagi álggaheamis.

FUB ávžžuha ásahit váhnemiid bargolávdegotti (VBL) váhneemiidda geat válljejuvvojit váhnenráđi luohhtámušolmmožin. VBL sáhtá leat váhneemiid beroštumiid ja ideaid sihke jietnaguoddi ja álggaheaddji.

Buorit rámmat

Buorit rámmat VBL-bargui ja ovttasbargolávdegoddái lea eaktun duddjot beroštumi ja doaimmaid. Dá leat soames evttohusat mat sáhttet struktureret barggu:

- Njuolggadusat váhnenráđđái ja ovttasbargolávdegoddái
- Jahkejuvla fásta áššiiguin
- Čoahkkinflána olles jahkái mearriduvvo vuosttaš čoahkkimis
- Kvalitehtasihkkarastojuvvon válljenrutiinnat: Rutiinnat das gii válljejuvvo ja mo. Ovdamearkka dihtii ahte ođđa váhneamat besset oahpásmuvvat mánáidgárdái ovdalگو válljejuvvojit, dahje ahte sii álggos válljejuvvot váreláhttun
- Čoahkkimat: Gos, Mo, Man dávjá, Geainna
- Smihttet áinnas ahte iešguđet forumiid čoahkkádus berre leat girjái, ovdamearkka dihtii mánáidgárdeváhneemiid beroštumiid, duogáža, gullevašvuođa, ássanbáikki ja vásáhusaid dáfus
- Organiserejehket áinnas VBL-bargguide iešguđet váhnenjoavkkuide vai bargu lágdit veahkkálasbargguide ja doaimmaid juhkkujuvvo eambbosiidda
- Čoahkkinnjuolggadusat
- Áššejohtu:

Váhnenráđđi > VBL > Ovttasbargolávdegoddi > Eaiggát

Gielldda mánáidgárddiin: hálddahus > politihkalaš stivra
Priváhta mánáidgárddiin: Eaiggát/searvi/organisašuvdna

Biddjet buori vuođu ovttasbargui hábmedettiin buori ovttasbargobirrasa rabasvuođa ja luohhtevašvuođa bokte gaskaneaset. Ásahehket buriid rutiinnaid mo meannudit áššiid ja váidagiid.

Njuolggadusat

Vilberg mánáidgárddi váhnenráđđi Eidsvolla gielddas lea ráhkadan njuolggadusaid ja jahkejuvlla iežas bargui:

*Háleštehket
ovttas*

1. § – VÁHNENRÁÐÐI

Buot váhneamat, geain leat mánát mánáidgárddis, leat váhnenráđi miellahttun. Váhnenráđđi galgá bargat duddjot buori oktavuoda ruovttu ja mánáidgárddi gaskii, láchčit dili loaktimii ja mánáid positiivvalaš ovdáneapmái.

2. § – VÁHNENRÁÐI BARGOLÁVDEGODDI (VBL)

Váhnenráđi bargolávdegoddi (VBL) lea váhnenráđi välljejuvvon bargolávdegoddi ja lea váhnenráđđi doaibmi orgána. VBL lea váhnemiid ja mánáidgárddi gaskalađas. VBL galgá sihkkarastit váhnemiid duohta mielváikkuheami, ja das galgá leat mielovddasvástádus dasa ahte mánáid oahppanbiras lea oadjebas ja buorre.

3. § – VÁLLJEN JA VUOÐDUDEAPMI

Ođđa VBL välljen dáhpáhuvvá váhnenčoahkkimis ođđa mánáidgárdejagi álggus. VBL vuođđuda iežas vuosttaš čoahkkimis ja vällje jođiheaddji, nubbinjođiheaddji, ruhtadoalli, čálli ja stivraláhtuid, ja áirasiid OBL:i.

4. § – LÁVDEGOTTIT

Sáhtta välljet vuollelávdegottiid VBL:i mat barget dárkilat definerejuvvon bargguiguin dahje prošeavttaiguin.

5. § – ČOAHKKIMAT

VBL čoahkkinnastá 6 geardde mánáidgárdejagis dahje go unnimusat golbma miellahtu gáibidit dan.

6. § – BARGGUT

- Bargat ruovttu ja mánáidgárddi buori ovttasbarggu ovdii
- Lágidit fáddáeahkediid, digaštallančoahkkimiid váhnemiidda áigeovuodilis mánáidgárdeáššiid birra
- Lágidit veahkkálasbargguid giđđat ja čakčat

7. § – EKONOMIJA

VBL:s lea riekti hálddašit ruđaid mat bohtet lágidemiin maid váhnenlávdegoddi/VBL lágida. Juolludemiid sáhtá dušše addit ulbmiliidda mat bohtet njuolga mánáidgárddi mánáide buorrin.

8. § – JÁVOHISVUOĐAGEASKU

Hálddašanlága mearrádusat 13.–13.f §§ jávohisvuodageaskku birra gustojit gulahallanváhneniidda ja mánáidgárddi ráđđeorgánaid miellahtuide (Mánáidgárdeláhka 20. §).

9. § – NJUOLGGADUSAID RIEVDAN

Njuolggadusat geahčaduvvojit oktii jagis. Evttohusaid rievdadit njuolggadusaid ferte sáddet čálalaččat VBL:i. Rievdadusat váldojit ovdan ja mearriduvvojit/hilgojuvvojit váhnenráđi čoahkkimis.

Jahkejuvla

MÁNNU	DOAIBMA	
Čakčamánnu	VBL-čoahkkin	
Golggotmánnu	Čakčaveahkkálasbargu	
Skábmamánnu	VBL-čoahkkin	
Juovlamánnu		
Ođđajagimánnu	VBL-čoahkkin	OBL-čoahkkin
Guovvamánnu	Doaibmabeaivi	
Njukčamánnu	Ohcamuš vuodjanakšuvdna	VBL-čoahkkin
Cuoŋománnu	Giđđaveahkkálasbargu	OBL-čoahkkin
Miessemánnu	Váhnenčoahkkin	VBL-čoahkkin
Geassemánnu	Geasselohaheapmi	
Suoidnemánnu		
Borgemánnu		

Áššit

Váhnemat galget oažžut dieđu mánáidgárddis áigeuovdilis áššiid birra. Dát leat ovdamearkkat áššiide maid sáhtta digaštallat váhnenrádis ja ovttasbargolávdegottis

- Bušeahhta, rehketdoallu
- Doaibma
- Mánáidgárddi kvalitehta
- Árvvut
- Geavaheaddjiiskadeamit
- Bargoveahka
- Mánáidgárddi organiseren
- Rahpanáiggít
- Mánáidgárdi gitta geasset
- Sadjásaččaid geavaheapmi
- Psykososiála biras
- Sihkkarvuolta mánáidgárddis

Áigeuovdilis áššit mat leat erenoamážit namuhuvvon láhkaortnegis, leat bušeahhta, doaibma ja areálageavaheapmi.

Váhnenrádđi galgá:

- Meannudit áššiid váhnenmávssu birra mii lea stuorat go alimus-haddi

Ovttasbargolávdegoddi galgá

- Buktit cealkámuša pedagogalaš bargoveaga norpma sierralobis
- Mearridit jahkeplána

Muhtumin sáhtta leat váttis diehtit gullá go ášši váhnenrádđái/OBL:i.

Muitonjuolggadus sáhtta leat ahte jus ášši dušše guoská iežat mánnái, de sáhtta váldit ášši ovdan ped.jođiheddjiin/jođiheddjiin. Jus ášši dáidá guoskat eanet mánáide/váhnemiidda dahje dat lea prinsihppaášši, de sáhtta dan váldit ovdan váhnenrádis/OBL:s.

Rávvagat

Rávvagat luohttámušolbmuide

- Beroštehket searvevuodas
- Ráhkadehket pearpma dahje sullasačča gosa čohkkebehtet buot dieđuid doaimmaid ja čoačkimiid birra
- Lágidehket iežadet čoačkimiid váhnemiidda áigeovuodilis fáttáid birra main váhneamat beroštit, ja maid sáhtta leat ávkkálaš digaštallat
- Lágidehket fásta čoačkimiid jodiheaddjiin

Rávvagat jodiheaddjái

- Leage rabas ja guldal
- Muital čielgasit ja dárkilit váhnenorgánaid birra ovdamearkka dihtii álggahančoačkkimis ođđa váhnemiiguin
- Lágid fásta čoačkimiid váhnenráđdejodiheaddjiin
- Ávžžut váhnemiid lágidit iežaset čoačkimiid
- Atte váhnenráđdejodiheaddjái sierra čoavdaga mánáidgárdái
- Geavat VBL ja OBL aktiivvalaččat

Rávvagat mánáidgárdeeaiggádii

- Searvva OBL-čoačkimiidda
- Muital, guldal ja beroš
- Gielda mánáidgárddiin gos mánáidgárdeeaiggát dávjá lea politihkalaččat ovdastuvvon OBL:s, ferte árras dovdat mánáidgárdesuorggi ja ovddidit eaiggáda rievttis láhkai, máhttit juohkit dieđuid ja vástidit gažaldagaid.

Mađi buoret oktavuoha váhnemiin ja bargiin lea, dađi buoret oktavuoha lea bargiin ja mánáin.

**Eanet rávvagat leat FUB
neahttasiiddus: www.fubhg.no**

Gihppaga lea Mánáidgárddiid váhnenlávdegoddi ráhkadan (2016).